

Arvokkaat OJAT

Maatalousympäristössä ojat muodostavat arvokkaan pienvesistön, vaikka ne ovatkin ihmisen muokkaamaa luontoa. Oja voi kuivattaa pellon riittävän tehokkaasti, vaikka se muistuttaisikin luonnon muovaamaa pienvesistöä. Ojat ovat merkittäviä suomalaisessa maatalousympäristössä myös sen vuoksi, että suomalaisilla pelloilla on vielä runsaasti avo-ojia verrattuna esimerkiksi Ruotsiin. Ojanvarren luontoa voi syntyä vain sinne missä on avo-ojia. Niitä kannattaakin ajatella paikallisen luontopääoman varantona. Tutkimuksissa on nimittäin havaittu, että peltopinta-alan kasvaessa eliölajien määrä vähenee samoilla alueilla, kun maisemarakenne yksipuolistuu. ¹

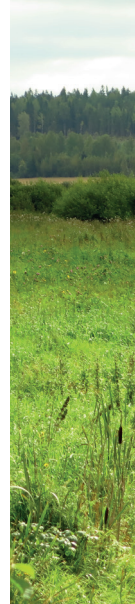
LumoTAITO

Pienvedet

– eli purot, norot, lähteet, lähteiköt, fladat ja kluuvijärvet - ovat tärkeä osa luonnon vesitaloutta ja monimuotoisuutta. Pienvesien herkän luonteen vuoksi pienetkin muutokset lähiympäristössä voivat heikentää niiden tilaa. ²

LISÄÄ TILAA LAJISTOLLE

Ojanpientareella voi lisätä peltoluonnon monimuotoisuutta helposti pitämällä pientareen riittävän leveänä. Leveys vaikuttaa lajistoon määrään pientareen pituutta enemmän, sillä se kasvattaa ojan ja pellon välistä vyöhykettä ja tarjoaa lajistolle mahdollisuuksia sopeutua muuttuvaan ympäristöön. ³

Pientareiden tulisi siis olla riittävät leveitä ja yhtenäisiä alueita, jotta eri lajit pystyvät sekä siementämään että leviämään suuremmille elinalueille. Liian kapeat ja toisistaan irrallaan olevat kaistaleet aiheuttavat eri kasvilajien välillä kilpailua ja stressiä. Muun muassa ihmisellekin hyödylliset hyönteiset, kuten erilaiset pölyttäjät ja kovakuoriaiset, hyötyvät riittävän laajoista ja toisiaan tarpeeksi lähekkäin sijaitsevista elinympäristöistä.

Piennarten niitto kannattaa ajoittaa aikaisintaan elokuuhun. Piennarkasvillisuudesta tulee sitä monimuotoisempi ja vaihtelevampi, mitä harvemmin piennar tai osa siitä jätetään niittämättä. Pölyttäjien ja kasvien siementämisen onnistumisen takaamiseksi on suositeltavaa jättää pientareille riittävän kokoisia niittämättömiä laikkuja. ⁴

LUISKILLA ON OMA ARVONSA

Ojaan johtava luiska voi olla piennartakin merkittävämpi lisä maisemarakenteen monipuolistamisessa. Luiskia ei muokata muuten kuin oja kunnostettaessa - sen vuoksi niille voi kehittyä vakiintuneita kasviyhteisöjä ja arvokkaita elinympäristöjä. Luiskat ovat myös pientareita paremmin suojassa kasvinsuojeluaineilta.

Luiska voi olla paahteinen ja kuiva. Vaateliaat niittyajot hyötyvät sellaisesta ympäristöstä. Jyrkät ja leveät ojaluiskat ovat pientareita parempia kasvupaikkoja kukkiville kasveille ja niiden todettu hyödyttävän perhosia. Luiska tarjoaa perhosille sekä tuulensuojaa että monipuolisia ravintokasveja, jotka ovat tarpeen eri kehitysvaiheissa.⁵

Muodollakin on merkitystä

Paikoitellen mutkitteluva uoma, sopiviin paikkoihin kasatut kivet tai puunrungot mahdollistavat vesiluonnon eliöstölle monipuolisempia elinympäristöjä. Hidastuva virtaus mahdollistaa kiintoaineen laskeutumisen ojan pohjalle, sen sijaan että se kulkeutuisi virran mukana suurempaan vesistöön. Ojan penkoilla kasvava puu-

vartinen kasvillisuus, kuten pajut, haihduttavat juuristonsa kautta imemäänsä vettä, ja parantavat viereisen pellon mikroilmastoa erityisesti kuivien kausien aikana. Pajun kukinnot ovat myös pölyttäjille tärkeä ravinnon lähde keväällä, kun ravinnosta on muutoin vielä pulaa. Pölyttäjät puolestaan tarjoavat pellon kasvustolle arvokkaita ekosysteemipalveluja. Ojanpintareet ovat linnuille tärkeitä pesimäpaikkoja. Linnuista on hyötyä viljelyksillä, sillä ne ravintoketjussa monia tuhohyönteisiä syöviä petoja.⁶

Kosteaa elinympäristöä kaipaava sammakko tarvitsee ojan pohjamutua talvihorrostamisensa ajaksi. Kesäkuukausina kosteat ojanvarret tarjoavat sammakoille kulkuväyliä muutoin kuumassa ja avoimessa peltoympäristössä.

- 1 Heliölä, J. ja Kuussaari, M. (2008).
- 2 Pienvesiopas.
- 3 Ma, M. (2006).
- 4 Alaraudanjoki, A. (2022).
- 5 Heliölä, J. ja Kuussaari, M. (2008).
- 6 Katso Ruokaviraston tuottama video: Näin edistät luonnon monimuotoisuutta pellolla

LÄHTEET

Alaraudanjoki, A. (2022). Pientareet tarjoavat viljelykasvien pölytystä ja luontaista tuholaisorjuntaa. <https://www.proagria.fi/blogit/maisema-mielessa/pientareet-tarjoavat-viljelykasvien-polytysta-ja-luontaista-tuholaistorjuntaa>

Heliölä, J. ja Kuussaari, M. (2008). Perhoskantojen seuranta maatalousalueilla vuosina 2001–2006. Kuussaari, M et al (toim.): Maatalouden ympäristötuen merkitys luonnon monimuotoisuudelle ja maisemalle. MYTVAS-loppuraportti 2000–2006. Suomen ympäristö 4/2008, SYKE.

Ma, M. (2006). Plant species diversity of buffer zones in agricultural landscapes : in search of determinants from the local to regional scale. Helsingin yliopisto. <http://hdl.handle.net/10138/20701>

Pienvesiopus. Pienvesien tunnistaminen ja lainsäädäntö. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 36/2019

Ruokavirasto. Näin edistät luonnon monimuotoisuutta pellolla (2023). <https://www.youtube.com/watch?v=Dxf7tTFXcWI>

